

l'hi han posat la gent per evitar confusions amb el més anomenat: tal com a *Avinçonet*, *Caldetes*, *Gironella* etc.

PRON. POP. A Casac., 1920, li deien a St. Sadurní d'Anoia «és *ulzèta* i *ulèz*» és la de Montserrat; *ulèz* *de bonzabàs* és oficial». A Begues: «*ulzèta* --- *ulèz* és més lluny»; a Ordal «generalment *ulzèta*, però també algun cop *ulèz*. Jo he observat el mateix, des de 1924, en molts llocs veïns (Begues etc.).

MENCIONS ANT. 1183: «in term. kastrì *Cervillone*, infra. parr. Stì. Johannis *Olesa* (Cart. St. Cugat III, 292). 1220: «*villam de Olessa*» (BABL I, 235). Es deu referir a Oleseta més aviat que a Olesa de M. un doc. de 1221, on un fill (de) Petri de *Olessa* deixa en testament a Guillem de *Santa Oliva* «*quandam vineam*» darrere moltes deixes a d'altres, i precedit de deixes a *Bergelith* (Cart. St. Cu. III, 445). Res més d'interès filològic ni hist., només al·lusions en Font Rius, *C.d.p.*, p.605).²

ETIM. Pre-romana és evident. Un del NLL en *-esa*, que ja cridaren l'atenció a Meyer-Lubke (*Hom. a Mz. Pi.* 1925, 72) com a propis del fons hispànic; i nombrosos, però ho són més encara, i típics de l'Orient d'Hispania, d'on són peculiars del tot, o quasi i més freqüent; en la part Nord del domini català, però allargant-se cap al Sud: els dos *Olesa*, els tres *Artesa*, *Albesa*, *Ardesa*, *Manresa*, *Soresa* (antic, avui *Súria*), *Castanesa*, *Utxesa* (OCTOGESA, segons els romans), però seguint encara amb *Gandesia*, *Orpesa*, l'antic *Enesa*, *Montesa* (MENTESA dels romans).³ Per a escorcoll etimològic més remot i discussió d'alguns detalls, remeto als articles *Manresa*, *Súria*, *Artesa*, *Castanesa*, on temptejo un poc més enllà amb quelcom que no cal ara repetir; seguim partint d'una base com *-ista* amb les reserves indicades.

La part inicial *Ol-*, com he dit en articles poc anteriors és la que es repeteix en *Oluja*, *Olost*, *Oló*, *Olvan*, *Olb*, *Olbe*, en noms aquitans i en *Olorda*, *Olèrdola*... (V. les reserves en aquest últim article), en els quals tenim sòlides raons per partir d'un congènere ibero-basco-aquitànic, germà del basc *olo* 'cabana, botiga de ...'.

Cal veure si amb això s'ajunten les mencions antigues que acabem de documentar: amb bigarrades variants, que podrien desorientar, però que no dubtarem a sintetitzar; notem que en el diploma de 982 cal admetre que l'original perdut portava *Euolesa* en lloc de les deturpacions de les dues còpies: correcta la *é* en *Euolesca* i la *-sa* en *Euolosa*, però desmentides la *c* i la *ó* per la unanimitat de totes les altres 17 mencions medievals.

α) *Ohuesa* 1027; (β) en 4 síl·labes *Elouesa* 982 i tres vegades 1013; (γ) *Oulesa/Aulesa/Eulesa* 991, 1076, 1193, 1359, 1367 (i avui encara molts ho diuen així *olèz*). En fi (δ) la simplificació final *Olesa* (o

mal grafiat *Olessa*, *Ollesa*) en les mencions, quasi totes més recents, de 963, 1040, 1176, 1193; i en massa des de 1400. La qual és també la única que trobem en les 3 mencions d'Oleseta (1183-1226).

El procés ens el podríem explicar així: OLOÏSIA (ibbc. *olo* supra, + el sufix comentat) > *Oloesa* > *Ohuesa* > *Olyesa* (α) amb transposició > *Oulesa* (β) > *olèz* (γ) i en fi *Olesa*. Però com que també hi hauria pron. en 4 síl·labes *O/lu/e/sa* (la fase α) o *Oloyesa* una dissimilació de *o-o* donà *Elouesa* (b) variant quasi efímera de c. l'any 1000.

A l'article *Manresa* hem assenyalat un germà italià *Mendrisio* MINURISIO- del nom MINURISIA de la capital comarcal del centre del Principat (situada Llobregat amunt d'Olesa, a 20 k. només) I és el cas que també sembla haver-hi en la mateixa província italiana un tal germà d'Olesa, uns 40 k. al SSO. de *Mendrisio*, això és *Oleggio* cap de «mandamento» del «circondario» de Novara. Nom que s'assembla amb el nostre, com un ou a un altre ou: ca...blidem que *-isi-* dóna *ǵ* en italià i en la majoria dels seus dialectes (sense excloure'n el parlar d'aquest lloc). en efecte el nom d'aquesta vila cisalpina, està documentat com AULISION o AULISIA en fonts de l'Antiguitat (Holder).

Però, llavors què? Pensariem que aquesta AU- antiga s'oposa al lligam que hem intuït de *Olesa*, amb la família basco-aquitànica de *olø* Bé ho sembla. Però no és forçós: dins les tenebres pre-romanes, res no obliga a excloure que junt amb *OL-* pugui haver existit una variant *OUT-*, que els romans havien de llatinitzar com *Aul-*. D'altra banda, en el vessant Sud dels Alps es parlaren llengües del grup epitirrenic, com el proto-rètic, el proto-lígur i l'etrusc. I hi ha a Toscana també un *Olese*, topònim menor no gaire lluny de Pisa, prop de Pontèdera, que un estudiós especialitzat, Pieri, deriva d'un etrusc *Aulesa*, *-esī* (*Top. dell'Arno*, p.2).

Voler anar més enllà del que he dit, potser seria buscar-li el cos a la Fata Morgana. Potser no, però els nostres hereus tindran tentacles més fermes per aferrar-se al bon terreny; perquè prou d'altres es recordaran també dels *Aulerici* que des de Cèsar i Plini, hom situa a la *Gallia Lugdunensis*.

¹ Original perdut. Abadal sembla usar còpia del S.XV, a l'A.C.A., si bé en cita d'altres (des d'un de la Bibl. Vaticana, S.XI). Forma increïble i desmentida per la var. *Evolesca* de l'ed. de *Marca H.* 131, col. 950. 15f., que usà una altra còpia, de la B.N.P.—

² Probt. des d'Olesa de Montserrat el nom es propagà com a cognom, amb vasta difusió. Berenguer de *Ollesa*, que junt amb un comerciant vigatà, fa comerç marítim, 1259 (CCandi, *Mi.Hi.Ca* II, 52). I moltíssims a Mallorca: Bernat d'Olesa predicador de Palma (ja el 1500), el poeta Fc. d'Olesa, 1550,